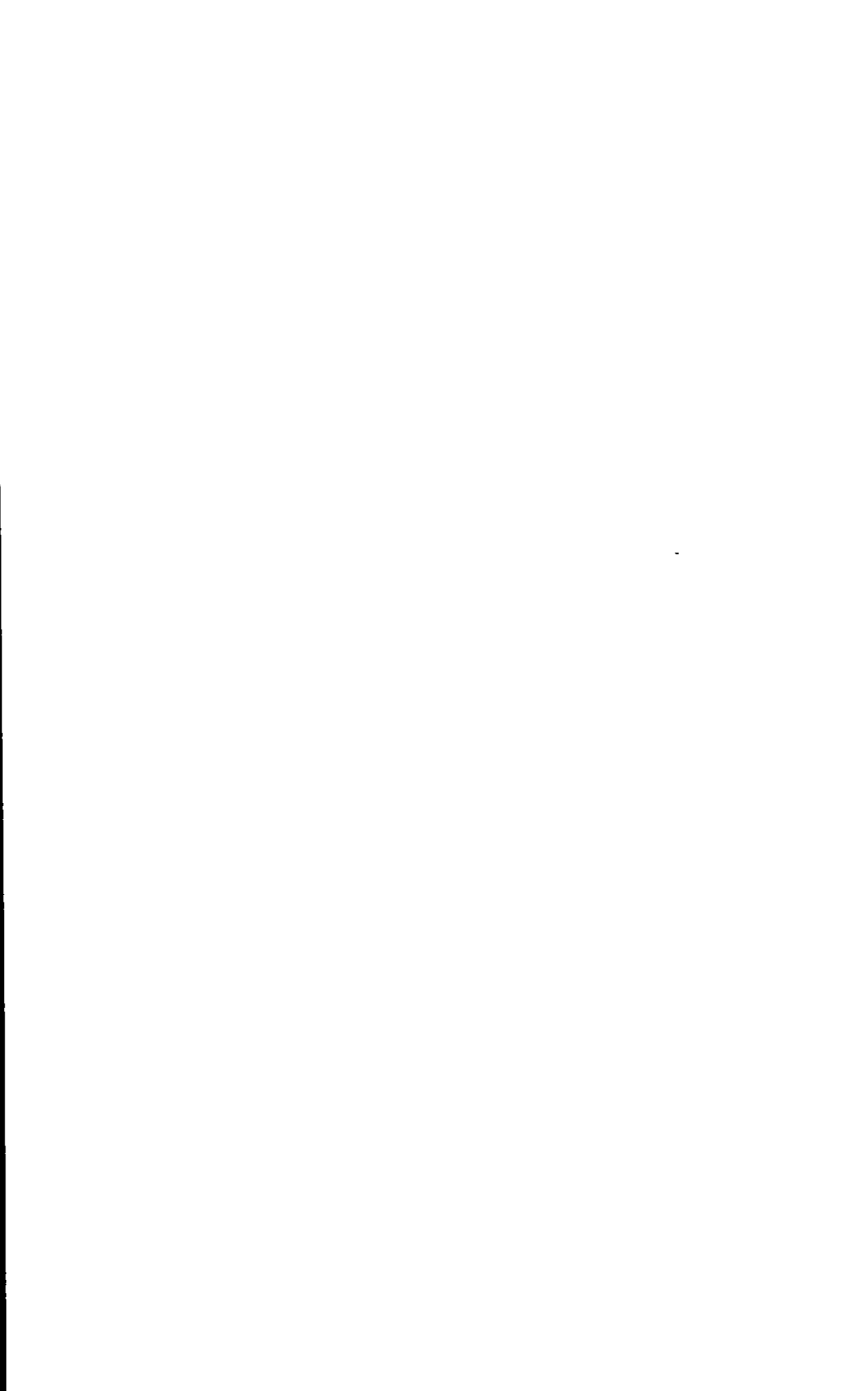

COMENTARIS I NOTES

LA DISTRIBUCIÓ DE COMPETÈNCIES ENTRE L'ESTAT I LES COMUNITATS AUTÒNOMES EN MATÈRIA LINGÜÍSTICA*

Edorta Cobreros Mendazona
Professor de Dret administratiu
de la Universitat del País Basc

I

L'oficialitat d'altres llengües diferents del castellà està ja prevista, com tots sabeu, en el mateix text constitucional; més concretament en l'art. 3.2 CE quan estableix que «les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb llurs Estatuts». És, aleshores, la «norma institucional bàsica» de cada comunitat autònoma que expressament ha de reconèixer aquest caràcter i n'ha d'establir el disseny mínim de conseqüències que cal acompanyar a aquesta previsió. Així, doncs, el text constitucional recull la previsió de la plurioficialitat lingüística i cada Estatut l'actualitza i la concreta.

Prescindint ara d'altres referències constitucionals més o menys directament relacionades amb el tema, el precepte específicament dedicat a aquest —l'art. 3 CE, amb els tres paràgrafs diferenciats—, vist en conjunt:

a) Garanteix l'oficialitat del castellà en tot l'Estat (a més d'establir el polèmic deure de conèixer-lo), en el primer apartat.

b) Determina la cooficialitat lingüística per a diverses comunitats autònomes, en l'apartat segon.

c) Eleva la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques a la categoria de patrimoni cultural i n'ordena l'especial respecte i protecció, en el tercer paràgraf. Aquest darrer aspecte, la traducció del qual en termes estrictament jurídics és la d'un veritable títol constitucional que habilita els poders públics per a l'adopció de mesures destinades a afavorir-lo.

II

De conformitat amb el manament constitucional que acabem de veure, els diversos Estatuts d'Autonomia van recollir i actualitzar la previsió de la doble oficialitat¹ i,

---

* Conferència pronunciada a l'Escola Lliure de Dret i Economia, el 23 de maig de 1990, dins del curs dedicat a *La distribució de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes en la jurisprudència del Tribunal Constitucional*.

1. Art. 6 EV, 3 EC, 5 EG, 7 EVal., 9 del *Amejoramiento del Fuero de Navarra* i 3 EBal.

Es prescindeix, ara, dels casos en què les normes estatutàries, sense reconèixer el caràcter oficial d'una llengua, disposen l'adopció de mesures protectores, com és el cas de la parla aranesa (art. 3. 1 EC), del bable (art. 4 EAst.) o de les diverses modalitats lingüístiques d'Aragó (art. 7 EAr.).

d'una manera prou uniforme, gairebé tots² van qualificar també com a «pròpia»³ l'altra llengua oficial que no és el castellà.

Les normes estatutàries respectives van preservar l'oficialitat necessària del castellà —*ex art. 3.1 CE ordenada*—, però, a la vegada, equiparen, pel que fa al tracte jurídic dispensat, totes dues llengües oficials en la comunitat autònoma. Resta establert, aleshores, un sistema de doble oficialitat en la Comunitat Autònoma pel qual totes dues llengües tenen un *status*, com a mínim tendencialment, equivalent.

Ara bé, en ser important l'Estatut d'Autonomia, era de tot punt evident que la regulació relativa a aquesta matèria no seria suficient només amb la previsió —si més no tenint en compte la situació de ferri i arrogant monolingüisme de què es partia—, per la qual cosa els preceptes estatutaris es remetien a una normativa autonòmica de desenvolupament ulterior.⁴

Finalment, els diferents Estatuts que estableixen règims de doble oficialitat inclouen, a més, altres prescripcions complementàries.

III

L'exercici de la remissió a què s'acaba de fer referència, com a desenvolupament o compliment necessària de la previsió estatutària de doble oficialitat, ha donat lloc a les diferents lleis autonòmiques lingüístiques o —com s'anomenen en la majoria dels casos— de «normalització lingüística». Però convé advertir ja des del primer moment que, tal com aquesta denominació preannuncia, les esmentades lleis no ho són només de regulació o fixació de l'abast de l'oficialitat de la llengua que accedeix *ex novo* a aquesta condició, sinó que a més tenen un altre objecte més ambiciós,⁵ com és servir d'instrument per a la normalització, és a dir, per a afavorir el compliment de totes les funcions socials d'aquesta llengua. Cal que quedi clar, aleshores, que aquestes lleis autonòmiques són el producte o el resultat de l'exercici simultani de la competència de regulació jurídica de la doble oficialitat i de la promoció de la llengua pròpia. Així ho va saber capir immediatament el Tribunal Constitucional quan, en referir-se a la Llei de Normalització de l'Euskera, va assenyalar: «Cal tenir en compte, a més, que la Llei 10/1982 del Parlament Basc no solament és de cooficialitat, sinó que té (com indica el seu nom) un objecte més ampli, és a dir, la normalització de l'euskera».⁶ Posteriorment el mateix Tribunal Constitucional ha madurat i aprofundit aquesta

2. Excepció feta del *Amejoramiento del Fuero de Navarra* (tot i que en l'art. 2.1 de la Llei del Basc de Navarra s'utilitza aquest qualificatiu tant per a l'euskera com per al castellà).

3. Terme que apareixia en l'Estatut Interior de Catalunya del 25 de maig del 1933 (art. 3) per al català.

4. Atès que és més clar, potser, en aquest punt l'art. 6.2 EV quan indica que «les institucions comunes de la comunitat autònoma, tenint en compte la diversitat sociolingüística del País Basc, han de garantir l'ús de totes dues llengües, n'han de regular el caràcter oficial, i arbitrar les mesures i els mitjans necessaris per assegurar-ne el coneixement».

5. Com, per exemple, la interdicció de discriminació per raó lingüística (art. 6.3 EV, 5.4 EG, 7.3 EVal., 3, *in fine* EBal.) o altres relatius a especificitats pròpies, com pot ser la referència a la diversitat sociolingüística, a la Reial Acadèmia de la Llengua Basca-Euskartzaindia o a la sol·licitud de fer Tractats o Convenis en l'Estatut Basc (art. 6.2, 4 i 5).

6. Sentència 82/1986, de 26 de juny, RI, f. 7.

qüestió, i n'ha acunyat i utilitzat d'una manera resolta i decidida la categoria de «competència autonòmica de normalització lingüística».⁷

Abans de continuar amb els problemes competencials específics sobre aquesta matèria, convé fer un aclariment previ. Es tracta que el sistema de regulació lingüística dissenyat per la Constitució i els estatuts és un règim jurídic de doble oficialitat a la comunitat autònoma que afecta o implica tots els poders públics situats en la Comunitat o que hi actuen. Dit d'una altra manera: l'oficialitat de la llengua pròpia no és quelcom relatiu exclusivament als òrgans privatis o específics de l'aparell administratiu de la comunitat autònoma, sinó que obliga també la resta d'administracions públiques —inclosa, òbviament, l'Administració de l'Estat— i els òrgans del Poder Judicial amb residència o que actuen en el territori de la comunitat. Així ho ha reconegut expressament el Tribunal Constitucional en afirmar que «en afegir el número 2 del mateix article 3, que les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes, es desprèn, així mateix, que la cooficialitat consegüent ho és respecte a tots els poders públics radicats en el territori autonòmic, sense exclusió dels òrgans dependents de l'Administració central i d'altres institucions estatals en sentit estricte, i és, per tant, el criteri delimitador de l'oficialitat del castellà i de la cooficialitat d'altres llengües el del territori, independentment del caràcter estatal (en sentit estricte), autonòmic o local dels diferents poders públics»⁸. I afegeix, significativament, en una altra ocasió posterior que «res no impedeix, en principi, segons la doctrina general establerta per anteriors decisions sobre la cooficialitat, que s'extreguin les conseqüències d'aquest principi en relació amb totes les administracions públiques, sense que d'això en siguin una excepció les forces armades».⁹

IV

Aclarit això anterior, podem passar ja, llavors, a l'aspecte més discutit o polèmic en les impugnacions que el President del Govern va formular davant el Tribunal Constitucional contra les lleis de normalització lingüística basca, catalana i gallega,¹⁰ que és, precisament, el de la competència de la comunitat autònoma per a establir el règim de la doble oficialitat. Efectivament, quan es va sotmetre a recurs d'inconstitu-

7. En la Sentència 74/1989, de 24 d'abril, CC, on ho fa ni més ni menys que en set ocasions.

8. Sentència 82/1986, *cit.* f. 2 *in fine*.

9. Sentència 123/1988, de 23 de juny, RJ, f. 5. De fet, el Ministeri de Defensa va dictar una Ordre el 17 de juny de 1987 (BOE de 19 de juny), per la qual es regula l'ús de les llengües oficials de les comunitats autònomes en l'Administració militar.

10. Respectivament, la Llei del Parlament Basc del 24 de novembre de 1983, Llei del Parlament de Catalunya del 18 d'abril de 1983 i la Llei del Parlament de Galícia del 15 de juny de 1983. Els recursos d'inconstitucionalitat van ésser resolts pel Tribunal Constitucional en les sentències 82, 83 i 84/1986, totes de 26 de juny.

Per a donar una visió de conjunt sobre la normativa vigent, es pot indicar que, posteriorment, les Corts Valencianes van dictar la Llei d'ús i Ensenyament del Valencià, el 23 de novembre de 1983. El Parlament Balear, per la seva banda, va aprovar la de normalització lingüística el 29 d'abril de 1986 —sobre la qual va recaure la Sentència del Tribunal Constitucional 123/1988, del 23 de juny— i, finalment, el Parlament de Navarra, el 15 de desembre de 1986, va aprovar la Llei Foral del Basc de Navarra.

cionalitat la Llei Bàsica de Normalització de l'ús de l'Euskera fou especialment controvertida aquesta atribució competencial perquè, tant per a l'advocat de l'Estat com per als vots particulars que aleshores es van emetre, l'art. 6.2. EV no s'entenia amb aquesta dimensió.¹¹ Per al Tribunal Constitucional, no obstant això, un cop acotada la competència que, amb caràcter general, correspon a l'Estat¹² «és un fet que, a

11. Així, per a l'advocat de l'Estat —prenent del resum de les seves alegacions recollit a l'antecedent 1.b) de la Sentència 82/1986, cit.—, des del punt de vista competencial, la matèria lingüística tractada en el títol preliminar de la Constitució només trobava reflex explícit en l'art. 148.1.17 CE, que al·ludeix al «foment de la cultura, de la investigació i, si s'escau, de l'ensenyament de la llengua de la comunitat autònoma»; de la mateixa manera l'art. 6 EV també està situat en el títol preliminar de la Norma Institucional Bàsica de la Comunitat Autònoma, sense que en el títol primer («De les competències del País Basc») es faci cap referència a aquesta qüestió. D'això el representant del Govern centra deduir que la matèria lingüística no fou atesa, com a tal, per la Constitució per a dissenyar el model de distribució de competències, per la qual cosa la llengua no apareixia com a títol substantiu per a la comunitat autònoma; i els preceptes estatutaris que desenvolupaven la previsió constitucional relativa a la cooficialitat establirien un valor fonamental o criteri inspirador de l'actuació de tots els poders públics però en l'àmbit de cada un d'aquests, de les seves competències respectives i, més en concret, l'art. 6.2. EV representaria una habilitació que correspon a títols competencials en els quals no hi ha exclusivitat per a la comunitat autònoma.

Per al magistrat Rubio Llorente, signant del primer dels dos vots particulars formulats a la Sentència, és cert que, com aquesta assenyalava, la Comunitat Autònoma basca pot enunciar l'abast de la cooficialitat que deriva immediatament de la Constitució i del seu Estatut d'Autonomia, però, a judici seu, «no és menys obvi que, precisament, perquè es tracta d'enunciar el que ja existeix, no es desprèn d'aquí cap manera que pugui, per raó d'això, imposar obligacions que per un altre títol no podria imposar».

Més rotundament encara es manifestava a aquest respecte el magistrat Díez-Picazo, signant de l'altre vot particular: «No comparteixo, en línies generals, la fonamentació d'aquesta sentència, ni algunes de les més importants decisions que s'hi adopten. No crec que hi hagi un títol competencial específic concret sobre la «matèria lingüística». L'article 6.º de l'Estatut d'Autonomia del País Basc conté algunes regles sobre l'ús de l'euskera, però no atribueix competències específiques a la Comunitat Autònoma. Crec que amb independència del tractament que el fenomen lingüístic pot rebre com a bé cultural, en el Dret, la llengua és un instrument de comunicació, que s'insereix o s'introdueix en actes, relacions i situacions jurídiques de signe molt diferent. Per això, la competència per a dictar una regulació sobre la llengua utilitzada en la comunicació correspon a qui la tingui per regular els actes, les relacions i les situacions jurídiques a què la comunicació es refereix. Amb això vull dir que la regulació que ha estat discutida en aquest recurs em sembla que no viola la Constitució des del punt de vista material, perquè s'adapta al que s'entén per cooficialitat de les llengües; però entenc també que la Comunitat Autònoma del País Basc s'extralimita en regular al redós de la llengua algunes matèries que no corresponen a la seva competència específica».

12. I que, per al cas que ens ocupa, l'Alt Tribunal l'ha fixat en aquests termes: «L'article 149.1.1a de la Constitució només assigna competències a l'Estat en sentit estricte, per a «la regulació de les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels drets i en el compliment dels deures constitucionals». En conseqüència, l'Estat pot regular, si ho considera oportú, les garanties bàsiques de la igualtat en l'ús del castellà com a llengua oficial davant tots els poders públics, i també les garanties del compliment del deure de coneixement del castellà, entre les quals hi ha l'obligatorietat de l'ensenyament en aquest idioma, a què aquest Tribunal es va referir en la Sentència 6/1982, de 22 de febrer. I la norma basca no exclou ni podria excloure una Llei estatal correctora en el supòsit que es vulnerés per la legislació autonòmica la igualtat dels espanyols en l'exercici de drets o el compliment de deures constitucionals, Llei de les previsions de la qual s'hauria d'atènyer la Comunitat Autònoma. Però no hi cap entendre que aquest títol competencial habiliti l'Estat per a regular, amb caràcter general, tan sols en els aspectes bàsics, la cooficialitat de les llengües espanyoles diferents del castellà i la utilització consegüent pels poders públics o el dret a l'ús de les altres llengües espanyoles oficials pels particulars. Interpretar l'article 149.1.1a. amb l'abast que li atorga l'advocat de l'Estat equivaldria a buidar de contingut les competències lingüístiques assumides per les comunitats autònomes, segons llurs Estatuts, d'acord amb el que estableix l'article 3.2 de la Constitució» (Sentència 82/1986, cit., f. 4).

diferència de la Constitució del 1931, l'article 4 de la qual encomanava a les «lleis de l'Estat» l'eventual reconeixement de drets a «les llengües de les províncies o regions», i a «lleis especials» la possible exigència del coneixement o ús d'una «llengua regional», l'article 3.2 de la del 1978 remet la regulació de l'oficialitat de les llengües espanyoles diferents del castellà als Estatuts d'Autonomia de les respectives comunitats autònomes, i, sobre la base d'aquests, a llurs òrgans competents corresponents, amb el límit que pugui procedir de reserves constitucionals expresses. Els estatuts contenen, d'aquesta manera, mandats a les institucions autonòmiques corresponents per a regular la cooficialitat de les llengües pròpies de les respectives comunitats autònomes. Pel que fa a la Comunitat Autònoma del País Basc, l'article 6 del seu Estatut, després d'establir en el número 1 que «l'euskera, llengua pròpia del País Basc, tindrà, com el castellà, caràcter de llengua oficial a Euskadi, i tots els seus habitants tenen el dret a conèixer i utilitzar totes dues llengües», especifica en el 2 que «les Institucions Comunes de la Comunitat Autònoma, tenint en compte la diversitat sociolingüística del País Basc, garantiran l'ús de totes dues llengües, i n'han de regular el caràcter oficial, i arbitrar i regular les mesures i els mitjans necessaris per assegurar-ne el coneixement». La Llei 10/1982, de 24 de novembre, Bàsica de Normalització d'ús de l'Euskera, que, entre altres aspectes tracta de la seva oficialitat, no és sinó que el desenvolupament d'aquesta disposició estatutària¹³.

Així, doncs, la regulació del règim de la doble oficialitat en la comunitat autònoma correspon al Parlament i al Govern respectius, perquè així ho disposen els preceptes estatutaris als quals es remetia la Constitució.¹⁴ I això és carregat d'una lògica innegable, perquè pretendre que el subjecte titular de cada competència estableixi, en exercir-la, les conseqüències de la doble oficialitat portaria a una situació completament confosa i disfuncional i, evidentment que, en aquest cas, mai no es podria parlar d'un règim jurídic de cooficialitat, sinó que, com a molt —i suposant que efectivament tots els subjectes es preocupessin d'establir en llur àmbit respectiu— caldria parlar de diversos règims en el territori d'una comunitat autònoma: el que estableix l'Estat en l'exercici de les seves competències i el de la comunitat autònoma en el seu àmbit específic (i fins i tot caldria veure si cada administració foral i local en podria dir també alguna cosa). Al meu parer, això no seria tractar seriosament l'establiment d'una regulació del caràcter oficial de dues llengües en un mateix àmbit territorial. Deixar que l'Estat i que la comunitat autònoma disposessin cada un per la seva banda

13. *Ibidem* (el subratllat és afegit; reiterat en la Sentència 74/1989, *cit.*, f. 3), per acabar assenyalant que «de tot el que hem dit en aquest fonament es desprèn que la competència que atorga a l'Estat l'article 149.1.1a. de la Constitució no s'oposa al que per a les comunitats autònomes es deriva de l'article 3.2 de la Constitució i dels respectius Estatuts d'Autonomia, i en concret, per al País basc, del joc entre l'article 3.2 de la Constitució i els números 1 i 2 de l'article 6 del seu Estatut».

A aquest respecte, potser sigui sobrer assenyalat que, quan el Tribunal constitucional afirma que l'art. 3.2 CE és un precepte que atorga competències, no fa sinó confirmar el que ha dit en l'anterior Sentència 94/1985, de 29 de juliol, CC f. 6, on assenjala que «en principi, les competències que poden assumir les comunitats autònomes són les que deriven dels articles 148 i 149 de la Constitució, segons les vies d'accés a l'autonomia seguida per la Comunitat. Ara bé (...), no està exclòs que algunes d'aquestes tinguin la base en altres preceptes constitucionals» (el subratllat és afegit), aplicant, aleshores, el supòsit al cas de l'art. 4.2 CE.

14. Si el mateix art. 3 CE hagués previst una reserva a favor de l'Estat —com ha assenyalat el Tribunal Constitucional, en portar a col·lació el precedent republicà— caldria dir una cosa diferent, però això ja no és sinó una hipòtesi innecessària.

per al seu corresponent camp d'actuacions materials d'un règim privatiu de doble oficialitat, a més de disfuncional, contradiria dretament l'article 6.2 EV (per posar un exemple de norma estatutària) i indirectament l'art. 3.2 CE.

La defensa de la tesi contrària¹⁵ parteix de comprendre malament què significa «establir la regulació de la doble oficialitat lingüística», que és el manament estatutari que ens ocupa. Això significa, per al que ara ens interessa, regular el règim d'alguns aspectes formals de l'actuació dels poders públics situats en el territori afectat. Potser utilitzant alguns exemples es pugui entendre millor. Establir que les administracions locals facin públiques llurs normatives en les dues llengües oficials no significa una immissió en l'àmbit competencial d'un determinat ajuntament pel fet que el bàndol de l'alcalde ordenant una campanya de desratització s'hagi de publicar en totes dues llengües oficials. De la mateixa manera, el fet que en la convocatòria d'un referèndum, portada a terme per l'exclusivíssima iniciativa del president del Govern (amb l'autorització del Congrés dels Diputats), s'hagi de disposar la possibilitat de participació en qualsevol de totes dues llengües oficials en llurs àmbits territorials respectius no significa cap intromissió en aquesta llibèrrima actuació per part de cap comunitat autònoma.¹⁶

Així, doncs, un cop establert per l'òrgan corresponent de la comunitat autònoma el règim de doble oficialitat, aquesta competència s'«esgota» amb la promulgació o fixació,¹⁷ i cal que la resta de poders públics la respectin a l'hora d'exercir les competències, però no per això aquestes resten disminuïdes. El règim de cooficialitat establert per qui és competent per a això no produeix cap mena de redistribució competencial (jurídicament inadmissible, per altra banda). Els titulars continuen exercint les competències que tenien, només que a partir d'ara s'hauran d'adaptar a determinades modulacions (sobretot, formals). D'aquesta manera, representen els exemples anteriors, l'alcalde continua exercint les competències que li atorga la legislació local quan publica un bàndol en totes dues llengües oficials, sense que per això es pugui considerar que la comunitat autònoma s'immisceix en les seves comeses i la competència perdur a terme un referèndum, recollida a l'art. 92 CE, tampoc es veu de cap manera impedida o modificada per les comunitats autònomes amb doble oficialitat pel fet que s'hagi de preveure la possibilitat de participació en qualsevol de les llengües oficials.

15. *Vid. supra*, nota 11.

16. Es recull, precisament, un exemple real de la nostra praxi política recent en la qual es va crear una insòlita i lamentable situació, atès que —com es recordarà— amb motiu del referèndum tingut el 12 de març de 1986, relatiu a l'ingrés en l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord, es va produir una primera Instrucció de la Junta Electoral Central (de 24 de febrer, publicada en el BOE del 26 de febrer de 1986) que només reconeixia validesa a les paperetes de votació segons el model oficial redactat en castellà, que va ser modificada per una segona Instrucció d'aquest mateix òrgan (de 10 de març, publicada en el BOE d'11 de març de 1986, això és, el dia immediatament anterior a la celebració de la consulta), segons la qual es reconeixia la validesa de les paperetes en les quals el votant fes constar en el quadre en blanc de la papereta el «sí» o el «no» expressats en qualsevol de les llengües espanyoles oficials. Posteriorment s'ha pretès evitar noves situacions de complicació similar i inútil i el Reial Decret 2224/1986, del 24 d'octubre (publicat en el BOE del 28 d'octubre de 1986) ha disposat que tant les paperetes com els sobres que hagin d'ésser utilitzats en les consultes pels electors «s'han de confeccionar amb caràcter bilingüe» (art. 1.2 i 3), segons el preàmbul «perquè és aquest, a judici del Govern, el procediment que millor garanteix l'*status* de cooficialitat de les diferents llengües espanyoles en els territoris de les comunitats autònomes» (que —encara que no es digui no s'ha d'oblidar—, en darrer terme, és el que concreten les lleis autonòmiques respectives).

17. Això no impedeix, evidentment, modificacions posteriors.

V

Una qüestió diferent, que no s'ha de sobreposar a l'anterior, és com organitza en concret cada poder públic els serveis necessaris per a atendre les exigències de la doble oficialitat que les lleis autonòmiques han concretat. Aquí no hi poden entrar els òrgans autonòmics, perquè aquesta comesa no els correspon, ja que pertany a l'àmbit d'autoorganització respectiu. La indubtable necessitat d'adaptació de les administracions públiques a un sistema de cooficialitat —partint, com parteixen, d'una situació completament diferent—, que s'ha de traduir en un conjunt de mesures (entre elles les relatives al delicat problema de la capacitació lingüística del personal al seu servei), no és, en cap cas, «establir la regulació de la doble oficialitat lingüística», sinó quelcom diferent, posterior i conseqüència d'això i que, per tant, convé mantenir ben diferenciat; una cosa és establir l'abast o les conseqüències que per a un poder públic té la doble oficialitat (que és competència de la comunitat autònoma, com ja s'ha vist) i una altra, diferent, les mesures destinades a afrontar o a complir aquestes exigències (que és competència d'autoorganització i, consegüentment, pròpia de cada ens).

Així ho ha entès també el Tribunal Constitucional, per a qui «és evident que cap comunitat autònoma no pot trobar en la regulació de la matèria lingüística una competència que l'habiliti per a dictar normes relatives a l'organització i el funcionament de l'Administració estatal, com pot fer-ho respecte a la mateixa Administració autonòmica, i fins i tot a la local en virtut del que estableixin els estatuts respectius. Però sí que la comunitat autònoma pot determinar l'abast de la cooficialitat, que es deriva immediatament de la Constitució i del seu Estatut d'Autonomia i és inherent al concepte d'aquella, i correspon a l'Administració estatal l'ordenació concreta de la posada en pràctica d'aquella regulació legal sempre que afecti òrgans propis. La instauració mitjançant l'article 3.2 de la Constitució de la cooficialitat de les respectives llengües espanyoles en determinades comunitats autònomes té conseqüències per a tots els poders públics en aquestes comunitats, i en primer terme el dret dels ciutadans d'usar qualsevol de les dues llengües davant qualsevol administració en la comunitat respectiva, amb eficàcia jurídica plena.

Aquesta pot, doncs, en enunciar aquest dret i, juntament, el deure consegüent de tots els poders públics (estatals, autonòmics i locals) radicats a la comunitat, d'adaptar-se a la situació de bilingüisme constitucionalment prevista i estatutàriament establerta». ¹⁸ I s'assenyala una mica més endavant que «en últim terme, no s'ha de parlar d'actuació fora de l'esfera competencial de la comunitat autònoma, quan aquesta preveu conseqüències lògiques que resulten de la declaració de cooficialitat de l'euskera, declaració que afecta de manera directa la posició i els deures de les administracions públiques, estatal i comunitària, cada una de les quals els ha de donar una concreció en una activitat que en definitiva és de cooperació». ¹⁹

VI

Ara bé, separant ja que són dues competències diferents, amb titulars diversos, la de regular i garantir jurídicament l'oficialitat de l'*altra* llengua que no és el castellà,

18. Sentència 82/1986, cit. f. 5.

19. *Ibidem*, f. 8.

per una banda, i la d'autoorganització o adaptació a aquest *statut* lingüístic, per una altra, convé que continuem aprofundint els aspectes competencials perquè en el nostre cas adquireixen un cert nivell més gran de complexitat. Així, per exemple, si resulta indiscutiblement acceptat que el reconeixement d'una llengua com a oficial comporta la incorporació en l'ensenyament (com a mesura elemental destinada a assegurar-ne el coneixement) —i així ho ha assenyalat emfàticament el Tribunal Constitucional quan ha afirmat que de l'art. 3 CE i 6 EV «resulta que l'Estat en conjunt (incloses les comunitats autònomes) té el deure constitucional d'assegurar el coneixement tant del castellà com de les llengües pròpies d'aquelles comunitats que tinguin una altra llengua com a oficial»,²⁰ o quan no ha ratificat la constitucionalitat del requisit establert per una comunitat autònoma del coneixement suficient oral i escrit dels dos idiomes oficials per a obtenir el Graduat Escolar—,²¹ és evident la seva incidència en l'àmbit de les competències educatives.²²

VII

Però encara cal avançar més i indicar que, si la doble oficialitat comporta obligacions específiques per a *tots* els poders públics en la comunitat autònoma, en molts aspectes això comporta una modulació específica en el vessant relacional²³ i genera, en conseqüència, un dret a utilitzar-la pels ciutadans, amb la qual cosa és inevitable que les exigències de la doble oficialitat afectin l'exercici de moltes competències molt diverses i alienes a les de la comunitat autònoma. Ho ha dit d'una manera immillorable el Tribunal Constitucional en afirmar que «en una situació de cooficialitat lingüística, com la derivada de l'art. 3 de la Constitució i l'art. 3 EAC, l'exercici de la competència autonòmica de normalització lingüística ha d'incidir per força en matèries també acotades per altres títols competencials reservats a l'Estat».²⁴ Cal, doncs, buscar un equilibri entre la competència autonòmica destinada a garantir l'oficialitat i l'exercici efectiu dels drets lingüístics dels ciutadans, sense envair les competències materials que corresponen a l'Estat o, des de l'altra òptica, sense que l'exercici de les competències estatals sobre una matèria dificultin o impedeixin les conseqüències derivades de la doble oficialitat. També ho ha expressat lúcidament el Tribunal Constitucional en afirmar que la compatibilitat entre tots dos òrgans d'actuacions «s'ha d'articular de tal manera que ni la competència autonòmica de normalització lingüística es pugui convertir en un expedient que, enervant l'ordre constitucional de competències, habiliti la comunitat autònoma per a regular, sota d'actuacions de política lingüística, matèries reservades a l'Estat ni, tampoc, com a revers d'això, les compe-

20. Sentència 87/1983, del 27 d'octubre, CC, f. 4, afegint tot seguit que «una regulació dels horaris mínims que no permeti un ensenyament eficaç de totes dues llengües en aquestes comunitats incompliria l'article 3 CE».

21. *Vid.* Sentència 123/1988, *cit.*, f. 6.

22. En tractar-se d'una cosa qualitativament diferent, com immediatament s'observa, del «foment de la llengua de la comunitat autònoma», a què es refereix l'art. 148.1.17 com a competència autonòmica.

23. Cal recordar que ha estat el mateix Tribunal Constitucional qui ha adoptat la caracterització jurídica (i no sociològica) del concepte d'oficialitat, com a vehicle o mitjà de comunicació apte i amb plena validesa i efectes jurídics (*vid.* la Sentència 82/1986, *cit.*, f.).

24. Sentència 74/1989, *cit.*, f. 5.

tències sectorials de l'Estat puguin convertir-se en un obstacle que bloqui o buidi la competència que sobre normalització lingüística té la comunitat autònoma». ²⁵

En aquest sentit, recentment el mateix Tribunal Constitucional ha qualificat la matèria lingüística com a «competència concurrent» entre l'Estat i les comunitats autònomes. ²⁶ Si amb aquesta denominació es vol indicar que tots dos ens puguin (i hagin) elaborar normes referides a (o reguladores de) aspectes lingüístics no pot sinó estar-se d'acord amb aquesta afirmació, però tenint molt en compte que aquesta concurrència no és lliure i il·limitada —com es desprèn del que ja s'ha dit fins ara—, sinó que cada subjecte ha de respectar l'escomesa que constitucionalment i estatutària li ha estat assignada. I així, en el cas que es tractava —les actuacions en l'Administració de Justícia— les comunitats autònomes ja havien fixat l'abast del règim jurídic de doble oficialitat en les seves lleis de normalització —la qual cosa, per cert, ja havia estat considerada constitucional pel Tribunal Constitucional (davant la impugnació d'incompetència radical formulada per l'advocat de l'Estat en el recurs i sostinguda per dos vots particulars en la Sentència)—, ²⁷ per la qual cosa les Corts Generals en

25. *Ibidem*, f. 2.

Anteriorment ja havia advertit que «s'ha de tenir en compte que l'atribució de la regulació de la cooficialitat i els seus efectes no pot significar una atribució de competències específiques més enllà del marc establert en el repartiment que porten a terme la Constitució i els Estatuts d'Autonomia» (Sentència 123/1988, *cit.*, f. 5). Si bé, en el supòsit de què es tractava, va fer una aplicació molt restrictiva d'aquest criteri, probablement per com és de «delicada» la qüestió, ja que es tracta d'enjudiciar la constitucionalitat de l'article 13 de la Llei 3/1986, del 29 d'abril, de Normalització Lingüística de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que assenyalava: «1. Tots els ciutadans que facin el servei militar en l'àmbit territorial de les Illes Balears poden utilitzar en qualsevol ocasió la llengua catalana, tal com es desprèn de la seva condició de llengua oficial i pròpia dels pobles de les Illes. 2. Són vàlides totes les actuacions militars fetes en català a les Illes Balears». Doncs bé, després d'assenyalar molt correctament —com abans ha quedat recollit *supra* en el text— que «res no impedeix, en principi, segons la doctrina general establerta per decisions anteriors sobre la cooficialitat, que s'extreguin les conseqüències d'aquest principi en relació amb totes les Administracions públiques, sense que això sigui una excepció, les Forces Armades, com pretén demostrar el lletrat de l'Estat. Les particularitats que tinguin les forces armades no exclouen, com assenyalen els escrits del Govern i el Parlament balears, llur caràcter d'Administració pública. En aquest sentit, res no s'oposa perquè, per a garantir la cooficialitat efectiva, la comunitat autònoma especifiqui la validesa de les actuacions dels particulars davant els poders públics en una de les llengües oficials». Després d'això, el Tribunal constitucional fa l'afirmació recollida al començament d'aquest paràgraf —és a dir, que la competència per a regular la cooficialitat i els seus efectes no pot significar la invasió de competències específiques alienes— i conclou que «s'ha de recordar que l'art. 149.1.4 CE disposa que l'Estat té competència exclusiva pel que fa a les matèries de Defensa i forces armades. I, sens dubte, l'ús de la llengua en el si de les forces armades per a les finalitats del seu servei intern, i pels seus membres (integrats en una relació especial de subjecció) és quelcom que afecta les mateixes bases de la seva organització i funcionament, ateses les característiques internes. En conseqüència, i en l'exercici d'una atribució competencial expressa, correspon en exclusiva a l'Estat la regulació material de les llengües oficials en les forces armades i li correspon, alhora, en exclusiva, la fixació de les condicions i els requisits per a la determinació de la validesa dels actes de l'Administració militar. Per això és procedent notar que la norma impugnada envaïa una competència reservada a l'Estat, i, en conseqüència, declarar la inconstitucionalitat de l'art. 13 de la Llei balear» (f. 5).

26. Sentència 56/1990, de 29 de març, RI, f. 40, relativa a la Llei Orgànica del Poder Judicial.

27. La constitucionalitat va ésser declarada pel Tribunal Constitucional en aquests termes, pel que fa al cas de la Llei de Normalització de l'Euskera:

«En cuanto que el artículo 9 de la Ley Vasca 10/1982, en sus números 1 y 2, no impone obligación alguna del uso del euskera a la Administración de Justicia y se limita a declarar las consecuencias que inmediatamente se derivan del derecho al uso de dicha lengua establecido en el artículo 6.º del EAPV, dicho artículo no es inconstitucional, ni invade tampoco ámbito competencial alguno reservado al Estado, al no regular nada referente a materia procesal alguna.»

elaborar la Llei Orgànica del Poder Judicial havien d'articular detalladament l'ús de les llengües en seu judicial a tenor de les seves «exclusives» competències sobre Administració de Justícia i legislació processal (art. 149.1.5 i 6 CE), però respectant el

Obviamente tampoco es inconstitucional el número 3, que encomienda al Gobierno Vasco el deber de promover "de acuerdo con los órganos correspondientes, la normalización del uso del euskera en la Administración de Justicia en el País Vasco"» (Sentència 82/1986, cit., f. 11).

1, en el mateix sentit, va haver de pronunciar-se respecte a la Llei de Normalització del Galleg (encara que, curiosament —ja que no s'assoleix a veure'n la raó— la representació de l'Estat no va recórrer l'art. 9 de la Llei de Normalització del Català, de contingut similar; ni, posteriorment, recorreria l'art. 12 de la Llei valenciana ni l'11 de la balear):

«L'article 7.1 i 2 de la Llei 3/1983 del Parlament galleg reconeix el dret dels ciutadans a «utilitzar qualsevol de les dues llengües oficials en les relacions amb l'Administració de Justícia» (7.1) i que «les actuacions judicials a Galícia seran vàlides i produiran els seus efectes sigui quina sigui la llengua oficial emprada»; afegint que, «en tot cas, la part o l'interessat tindrà dret d'ésser assabentat o notificat en la llengua oficial que triï» (7.2).»

Impugnat l'article per l'advocat de l'Estat, perquè envaeix la competència exclusiva que confereix a l'Estat l'article 149.1.6 de la Constitució, hi cap, fins a l'últim incís, reiterar el que es va dir a la Sentència relativa a la Llei Basca en relació amb l'article 9.1 (fonament jurídic onzè); que pel que fa a aquests preceptes no imposen cap obligació de l'ús del galleg a l'Administració de Justícia i es limiten a declarar les conseqüències que immediatament es deriven del dret a l'ús d'aquesta llengua establert en l'article 5 EAG, no són inconstitucionals, ni envaeixen tampoc cap àmbit competencial reservat a l'Estat, sense regular, per altra banda, res que sigui referent al dret processal. 1, òbviament, tampoc és inconstitucional l'assignació que fa l'article 7.3 a la Junta de Galícia (com també ho faria l'article 9.3 de l'esmentada Llei Basca respecte al Govern Basc) de promoure, d'acord amb els òrgans corresponents, la progressiva normalització de l'ús del galleg en l'Administració de Justícia.

En canvi, l'incís final de l'article 7.2, que abans hem citat, estableix, com l'article 6.2 de la Llei Basca 10/1982, un dret del ciutadà el fet que l'Administració de Justícia respongui en qualsevol dels dos idiomes oficials que ell ha triat i té l'obligació de satisfer aquest dret. El número 3 de l'article 7 de la Llei 3/1983 del Parlament galleg es refereix, com l'apartat segon de l'article 6.1 de la Llei Basca, a una normalització «progressiva» de l'ús del galleg en l'Administració de Justícia que la Junta de Galícia promourà, «d'acord amb els òrgans corresponents». Això vol dir que també aquí l'execució del dret en qüestió ha d'atemporar-se a les possibilitats de les Administracions Estatal i Autònoma, cada una de les quals regularà en l'àmbit de llurs respectives competències els mitjans i el ritme de l'adaptació necessària a les exigències del règim de cooficialitat» (Sentència 84/1986, cit. f. 3).

Per la seva banda, el vot particular formulat pel Magistrat Sr. Rubio Llorente sostenia el següent: «La inconstitucionalitat del precepte, en aquest cas total, atès que no hi ha una Administració de Justícia pròpia del País Basc, resulta evident pel fet que el seu contingut és el mateix d'una posterior llei estatal. És clar, efectivament, que si els drets establerts per la Llei Basca pel que fa a l'ús de l'euskera davant l'Administració de Justícia han estat consagrats en termes generals per una Llei de l'Estat (en el cas, la Llei Orgànica 6/1985, del Poder Judicial, article 231), un dels dos legisladors, el comunicari o l'estatal, ha sobrepasat els límits de la seva competència pròpia, i l'article 149.1.5 de la Constitució no deixa cap dubte sobre la titularitat competencial pel que fa a aquesta matèria». Reiterant el dissentiment en la Sentència relativa a la Llei Gallega en considerar l'article 7 «inconstitucional, no pel contingut, sinó perquè és contrari al que disposa l'article 149.1.5 de la Constitució que reserva a la competència exclusiva de l'Estat l'Administració de Justícia», i afegeix que «el fet que una norma de contingut idèntic figuri a l'article 231 de la Llei Orgànica 6/1985 del Poder Judicial, ratifica, al meu parer, sense cap dubte, la manca de competència de la comunitat autònoma per a dictar-la. L'àmbit competencial dels dos poders diferents no és alterat pel fet casual que una mateixa matèria o relació sigui regulada per tots dos en termes idèntics, perquè són matèria o la natura de la relació, i no el contingut concret de la norma que les regula, les que determinen la competència. Sembla evident que si haguessin estat diferents en aquest cas els continguts de la norma estatal i autònoma, aquesta última hauria d'haver estat declarada inconstitucional per defecte de competència, un defecte que evidentment no desapareix per l'atzarafortunat que hagin resultat en aquest punt coincidents la voluntat del Parlament de Galícia i la de les Corts Generals d'Espanya».

L'opinió dissident del Magistrat Díez-Picazo parteix de l'extralimitació genèrica del Parlament Basc i

marc bàsic de les exigències derivades de la doble oficialitat, fixades prèviament per qui era competent en això, amb la qual cosa aquesta denominació d'«exclusiva» no es pot entendre com a sinònim d'«incondicionada».²⁸

VIII

El problema delicat sorgeix quan l'Estat ignora o no reconeix prou els drets lingüístics recollits en les lleis autonòmiques de normalització lingüística. I això pot passar per dues vies: *a*) Una «de fet», o com a conseqüència de la pura i simple inadequació dels seus serveis i la seva organització, de tal manera que l'obstacle consisteix en un aparell administratiu lingüísticament incapaç o ineficax; i *b*) Una altra quan la regulació jurídica no reculli els «mínims» que fan recognoscible una actuació com a realitzada en un territori amb zones en què hi ha una cooficialitat lingüística formalment declarada. En el primer cas —que no és el que ara ens interessa més—, i dins de les limitacions evidents que per a aquests supòsits presenten els remeis jurídicament formalitzats, cal assenyalar preliminarment, amb el Tribunal Constitucional, que «si la utilització de l'euskera, si s'escau, pels administrats, pot ocasionar dificultats en el si de l'Administració, tant estatal com autonòmica, aquestes dificultats són resultat d'una decisió constitucional i no poden ser motiu per a convertir-la en irrellevant»;²⁹ en últim cas, la qüestió serà de legalitat d'una actuació administrativa no respectuosa amb els drets lingüístics legalment reconeguts,³⁰ sense descartar, fins i tot, que arribi a constituir un tracte discriminatori. En aquests supòsits, la reacció jurídica (independentment de la recerca de protecció davant, per exemple, el Defensor del Poble, o institucions similars), vindrà a instàncies dels interessats, fonamentalment.³¹

insisteix que «això s'esdevé marcadament en dos camps, que són, respectivament, el de les administracions perifèriques de l'Estat i el procediment administratiu fet davant d'aquestes i el camp de l'Administració de Justícia i del Dret Processal. Davant d'això no em sembla que es pugui dir simplement que la regulació establerta en aquests camps és materialment correcta, perquè el problema no és de correcció material de la normativa, sinó el del títol competencial de disciplina, àrees respecte a les quals no s'entén el poder normatiu de la comunitat autònoma».

28. Per això, és clarament desafortunat sostenir —com hem vist que ho feia el primer vot particular recollit a la nota anterior— que es tracta d'un «fet causal» o d'un «atzar afortunat» la coincidència bàsica de regulació entre la Llei de Normalització i la Llei Orgànica del Poder Judicial. És que aquesta darrera *no podia*, sota pena d'incompetència, regular contradictòriament amb els elements bàsics del règim de doble oficialitat; dit més clarament, el que hauria estat inconstitucional és un règim de doble oficialitat establert pel legislador (orgànic) estatal «independent» o «original» —mentre fos incompatible amb el que estableix la legislació autonòmica.

29. Sentència 82/1986, cit., f. 8.

30. Encara que també és cert que la clàusula de la progressivitat en l'aplicació de la legislació sobre l'euskera —prevista a la Llei de Normalització de l'Euskera— ha estat utilitzada generosament pel Tribunal constitucional (*vid.* la Sentència 2/1987, del 21 de gener, RA, f. 6 i 190/1987, d'1 de desembre, RA f. 2). I també cal assenyalar aquest propòsit, que aquesta clàusula, un cop passats alguns anys de la promulgació de l'Estatut d'Autonomia, té el perill d'esdevenir «patent de cors» perquè l'Administració impertèrrita, davant les demandes lingüístiques legítimes, perpetua el funcionament monolingüe.

31. A aquest respecte no és fora de lloc recordar aquí que l'art. 4.2 de la Llei de Normalització catalana (i de manera similar l'art. 5.2 de la balear) establia textualment: «Sense perjudici del dret dels afectats a fer-ho directament, el Consell Executiu de la Generalitat està legitimat, amb tota la capacitat

En el segon cas, això és, quan la legislació estatal ignora o no abasta els mínims de recognoscibilitat per a encaixar-la en un règim de doble oficialitat, el problema és també complex i la solució no és fàcil, per cert. Potser la hipòtesi més senzilla —pel que fa al remei tèdric—, encara que la menys freqüent, sigui la d'una normativa que s'oposi frontalment a les lleis lingüístiques; en aquest supòsit, els mecanismes de defensa de les competències autonòmiques —el recurs d'inconstitucionalitat, per al cas de normes amb rang de llei, i el conflicte de competències, per a la resta— permetran residenciar la qüestió davant el Tribunal Constitucional amb vista a garantir que la regulació feta per qui, constitucionalment i estatutàriament, tenia la competència per a això, no es vegi atacada o modificada per una normativa emanada de subjecte incompetent.

Però les dificultats són més grans en el cas que la normativa estatal no contradigui sinó que o bé ignori l'existència d'altres llengües oficials o bé que, tenint en compte l'especificitat lingüística, ho faci d'una manera fallida o insuficient. El problema és, aleshores, veritablement difícil perquè incideix en el delicadíssim problema de l'abast de (i remei davant) les «omissions legislatives» —o, si s'escau, de la «inconstitucionalitat per omissió»—, que no és aquest el moment d'intentar solucionar. Valgui, aleshores, assenyalar que en aquests casos, la tendència de la jurisprudència constitucional sembla inclinar-se per considerar que la regulació consisteix en una *normació composta* i que la normativa estatal insuficient —que no arriba a declarar inconstitucional— ha de complementar-se amb les previsions estatutàries a aquest respecte, a

---

jurídica necessària, per a actuar d'ofici o a instància de qualsevol persona, juntament amb els afectats o per separat, i exercir les accions polítiques, administratives o judicials necessàries per a fer efectius els drets dels ciutadans reconeguts en l'article 3 de l'Estatut i en aquesta Llei».

Aquesta previsió, no obstant això, va ésser rebutjada pel Tribunal Constitucional, si bé convé aclarir que no ho va ser per contradicció material amb el text constitucional, sinó per apreciar incompetències de la Comunitat Autònoma, i es va raonar de la manera següent: «És obvi que el Consell Executiu de la Generalitat està capacitat per exercir "accions polítiques" i tota activitat administrativa que cregui convenient amb vista a l'efectivitat dels drets dels ciutadans reconeguts en l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i en aquesta Llei, pel que no resultava precisa, clarament, aquesta menció. En canvi, cal excloure l'atribució al Consell Executiu de la Generalitat de la facultat d'imposar recursos administratius o accions judicials que signifiquin la introducció d'un nou supòsit de legitimació a favor de l'esmentat Consell, en defensa dels drets o interessos de tercers, ja que amb això es vulneraria la competència estatal per a portar a terme la legislació processal i el procediment administratiu comú, que l'article 149.1.6 i 18 atribueix amb caràcter exclusiu a l'Estat (...). En unes altres paraules, la norma impugnada constitueix una innovació de l'ordenament processal, que pot considerar-se més o menys adequada des de la perspectiva de la política legislativa en funció de la realitat lingüística, però que no és una «necessària especialitat» processal que es derivi de les particularitats del Dret substantiu de la Comunitat Autònoma de Catalunya» (Sentència 83/1986, cit., f 2, reiterat a la 123/1988, cit., f 2).

Ara bé, aquest problema, com tots els de la legitimació, ha de rebre un enfocament nou —o més tècnicament, ésser objecte del principi d'interpretació conforme a la Constitució— a partir del que estableix l'article 24.1 CE, que garanteix la tutela judicial efectiva dels drets i els interessos legítims; i segons el qual s'ha de tenir molt en compte el que disposa l'article 7.3 LOPJ, d'aplicació general en tots els processos: «Els jutjats i els Tribunals protegiran els drets i interessos legítims, tant individuals com col·lectius, sense que en cap cas es pugui produir indefensió. Per a la defensa d'aquests darrers es reconeixerà la legitimació de les corporacions, associacions i grups que en resultin afectats o que estiguin legalment habilitats per a la seva defensa i promoció». En el camp concret que aquí interessa, l'aplicació efectiva d'aquest precepte ha de possibilitar la impugnació d'actes o reglaments que no respectin la legalitat en matèria lingüística també pels òrgans i grups (i persones que els integren) que tinguin responsabilitats i escomeses en la normalització lingüística.

l'hora d'aplicar-ho a qui pertoqui.³² Potser no sigui possible una altra solució respectuosa amb el legislador i prudent amb la mateixa posició constitucional de l'«intèrpret suprem de la Constitució», però en qualsevol cas, no es pot evitar en el subjecte autòndmic la preocupació i insatisfacció que li produeix el fet de veure publicada la normativa estatal de què es tracti³³ i advertir que no es recullen llurs previsions a aquest respecte. I tampoc es pot evitar que pensi que, si no reacciona recorrent a aquesta normativa, l'òrgan o el subjecte encarregat d'aplicar-la (normalment, dependent de l'aparell estatal) es limiti a aplicar «la seva» normativa estatal i oblidar l'autòndmica, i, en canvi, que si hi recorre, com a mínim pugui aconseguir la declaració del Tribunal Constitucional que la normativa estatal s'ha de completar amb l'autòndmica. Com es veu, problemes tots aquests molt delicats, comuns a un sistema conformat per subsistemes que tenen una certa autonomia i la solució dels quals únicament pot venir per una tècnica de legislar més depurada la qual, tenint en compte tots els elements intervinents, faci definitivament innecessària la intervenció del Tribunal Constitucional.

---

32. Aquesta ha estat la solució arbitrada pel Tribunal Constitucional en la Sentència 56/1990, *cit.* f. 46, precisament en un aspecte relacionat amb les exigències lingüístiques en la provisió de llocs en l'Administració de Justícia: «En aquest punt la LOPJ i els Estatuts d'Autonomia configuren una normativa composta que, lluny d'excloure's recíprocament, es complementen, de manera que l'òrgan competent per a desenvolupar les previsions d'aquella o per convocar les proves selectives corresponents ha de tenir en compte les exigències estatutàries amb vista a establir com a mèrit preferent el coneixement de la llengua pròpia i del Dret, també, propi de la respectiva comunitat autòndmica».

33. Sobretot si es tracta d'una «normativa de capçalera» com pot ser el cas de la Llei Orgànica del Poder Judicial, com ara hem vist.

